

	ФОРМУЛЯР		Индекс: Фо 04.01.01-02
			Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА		Дата: 27.06.2016 г.
			Страница 1 от 8

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН

ФАКУЛТЕТ „ФАРМАЦИЯ“

ОДОБРЯВАМ:
 Декан на ФФ:
 (проф. Т. Веков, д.м.н.)

ВЛИЗА В СИЛА
 ОТ УЧЕБНАТА 2021/2022 Г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПО

ЛАТИНСКИ ЕЗИК

ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН

”МАГИСТЪР”

В СПЕЦИАЛНОСТ “ФАРМАЦИЯ”

РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ

(Програмата е разработена в съответствие с процедура на СОПКО PR 03.08.00-в.01/06)

ПЛЕВЕН

2021

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 27.06.2016 г.
		Страница 2 от 8

По единни държавни изисквания - задължителна

По учебен план на МУ - Плевен - задължителна

Учебен семестър: I и II семестър

Хорариум: 60 часа – упражнения

Максимален брой кредити: 5.0

Преподаватели:

Ст. пр. Сашка Митева

Ст. пр. Милко Цветанов

Пр. Радостина Янчева

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Основна цел на обучението по латински език е усвояването на медицинската и естествено-научната терминология на латински език за нуждите на студентите –фармацевти при изучаването на основни дисциплини като фармакология, биология, ботаника, анатомия, физиология, както и дисциплините от клиничния курс.

Чрез усвояването на граматичните единици, използвани в терминологията да се постигне правилно и точно изразяване и изписване на фармакологичните, анатомичните и клиничните термини. Очаква се това да бъде постигнато чрез предварително подбрани терминологични съчетания, съобразени с основните изучавани дисциплини.

Лексикалните упражнения включват превод на рецепти, анатомични и клинични термини от латински на български и обратно, съпроводени с морфологичен и елементарен синтактичен анализ.

Обръща се специално внимание на терминоелементите - префикси и суфикси от латински и старогръцки произход, което създава квалифициран подход по отношение на терминообразуването.

ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекции и упражнения по граматичните единици

МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекционно изложение
- преводни и граматически упражнения

КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА ЗНАНИЯТА

- писмен текущ контрол
- заключителен контрол: изпит

	ФОРМУЛЯР		Индекс: Фо 04.01.01-02
			Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА		Дата: 27.06.2016 г.
			Страница 3 от 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ ПО ТЕМИ

№	Тема	Лекции	Часове общо
1.	История и значение на латинския език. Азбука и произношение. Ударение.	2	2
2.	Глагол. Употреба на повелително наклонение. Coniunctivus praesentis.	2	2
3.	Първо склонение на съществ. имена. Имена на растения по I склонение.	2	2
4.	Второ склонение на съществ. имена. Имена на растения по II склонение.	2	2
5.	Прилагателни имена по 1 и 2 склонение. Минало страдателно причастие.	2	2
6.	Трето склонение -консонантни основи. Имена на растения по III консонантно склонение.	2	2
7.	Трето склонение-вокална основа.	2	2
8.	Трето склонение - смесена основа. Имена на растения по III вокално и смесено склонение.	2	2
9.	Прилагателни имена по трето склонение.	2	2
10.	Сегашно деятелно причастие.	2	2
11.	Четвърто склонение на съществителните. Имена на растения по IV склонение.	2	2
12.	Пето склонение.	2	2
13.	Гръцки склонения на съществителните имена. Обобщение на склоненията	2	2
14.	Степенуване на прилагателните имена.	2	2
15.	Предлози и наречия.	2	2
16.	Числителни имена. Местоименни прилагателни.	2	2
17.	Латински префикси.	2	2
18.	Гръцки префикси.	2	2
19.	Суфикси при съществителни и прилагателни.	2	2
20.	Латински и гръцки терминоелементи – общи наименования.	2	2
21.	Клетки и тъкани. Органи и части на тялото.	2	2
22.	Телесни течности и секрети. Термини от областта на практическата медицина.	2	2

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 27.06.2016 г.
		Страница 4 от 8

23.	Структура на рецептата. Наименование на лекарствените вещества – химически елементи и препарати	2	2
24.	Химическа номенклатура.	2	2
25.	Твърди лекарствени форми.	2	2
26.	Полутвърди лекарствени форми.	2	2
27.	Течни лекарствени форми.	2	2
28.	Лекарствени групи. Начини за образуване на търговските наименования.	2	2
29.	Основи на ботаническата номенклатура.	2	2
30.	Гръцки терминоелементи в рецептурата.	2	2
	ОБЩО	60	60

Тезиси на лекциите и упражненията

1. АЗБУКА. ПРОИЗНОШЕНИЕ И УДАРЕНИЕ. Кратка история на латинския език. Латинска азбука - особености на произношението. Ударение. Правила за ударението. Дълги и кратки срички по природа и положение.
2. ГЛАГОЛ. Общи сведения. Повелително наклонение. Употреба на *coniunctivus*.
3. СЪЩЕСТВИТЕЛНО ИМЕ- ПЪРВО СКЛОНЕНИЕ. Граматични категории на съществителното име в латинския език: Род .Число.Падеж:Функция на падежите. Въпроси, на които отговаря всеки падеж. Употреба на падежите в медицинската терминология. Склонение на имената: Наличието на пет склонения на съществителни и прилагателни по първите три.. Определяне номера на склонението. Речникови форми на съществителните и прилагателни.
Първо склонение - *Declinatio prima*. Характеристика на склонението. Окончания за първо склонение. Лексикален минимум. Първо гръцко склонение. Правила за превод на медицинска терминология. Упражнения за превод от български на латински и обратно.
4. ВТОРО СКЛОНЕНИЕ Характеристика на склонението. Окончания за второ склонение. Особености на склонението на имената от среден род. Лексически минимум. Изключения от правилата за рода. Второ гръцко склонение. Упражнения.
5. ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА. Съгласувано определение. Несъгласувано определение.. Прилагателните имена по първо и второ склонение: Окончания на прилагателните. Склонение на прилагателните. Минало страдателно причастие. Лексикален минимум
Упражнения
6. ТРЕТО СКЛОНЕНИЕ. ТРЕТО КОНСОНАНТНО СКЛОНЕНИЕ. Особености на трето склонение: Деление на три подгрупи. Равносрични и неравносрични думи. Определяне на основата на неравносричните думи. Трето консонантно склонение. Характеристика на склонението. Окончания на трето консонантно склонение. Лексикален минимум.
Упражнения.
7. ТРЕТО ВОКАЛНО СКЛОНЕНИЕ: Характеристика на склонението: Равносрични съществителни имена от женски род от латински произход. *Nom. sg. -is, Gen. sg. -is*

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 27.06.2016 г.
		Страница 5 от 8

Съществителни имена от гръцки произход, равносрични, в Nom. sg. имат окончание -is, в Gen. sg. -is. Съществителни имена от среден род, завършващи в Nom. sg. на -e, -al, -ar. Окончания на трето вокално склонение. Лексикален минимум. Упражнения.

8. ТРЕТО СМЕСЕНО СКЛОНЕНИЕ. Характеристика на склонението: Равносрични съществителни от мъжки и женски род, окончаващи в Nom. sg. на -is, -es; а в Gen. sg. на -is. Едносрични съществителни имена в Nom. sg. от трите рода, с основа на две съгласни. Окончания на трето смесено склонение. Лексикален минимум. Упражнения

9. ПРИЛАГАТЕЛНИ ПО ТРЕТО СКЛОНЕНИЕ. Деление на прилагателните имена по трето склонение на три групи: Прилагателни с три окончания: m. -er, f. -is, n. -e. Прилагателни имена с две окончания: m, f -is, n -e. Към тази група прилагателни принадлежат образуванията с помощта на суфиксите: -alis, -ale; aris, -are -, -bili, -bile -, -formis, -forme. Прилагателни имена с едно общо окончание за трите рода. Склонение на прилагателните имена от трето склонение. Лексикален минимум. Упражнения

10. СЕГАШНО ДЕЯТЕЛНО ПРИЧАСТИЕ. Като прилагателни имена с една обща форма се скланят и сегашните деятелни причастия, които в латински завършват в Nom. sg. на -ns, Gen. sg. -ntis.

11. ЧЕТВЪРТО И ПЕТО СКЛОНЕНИЕ. Характеристика на склоненията: Към четвърто склонение спадат съществителни имена от мъжки и среден род. В Nom. sg. думите от мъжки род имат окончание -us, а среден род -u. В Gen. sg. и двата рода имат окончание -us. Към пето склонение спадат съществителни от женски род, в Nom. sg. завършващи на -es, а Gen. sg. -ei. Окончания на склоненията. Лексикален минимум. Упражнения.

12. ГРЪЦКИ СКЛОНЕНИЯ НА СЪЩЕСТВИТЕЛНИТЕ ИМЕНА. Първо гръцко склонение – имена от мъжки и женски род. Второ гръцко склонение – имена от среден род. Трето гръцко склонение. Съществителни имена със суфикси -osis, -asis, -esis, -isis, -ysis, -itis, -oma, -ema.

13. СТЕПЕНУВАНЕ НА ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА. Степенуване на прилагателните имена: положителна - gradus positivus, сравнителна - gradus comparativus, превъзходна - gradus superlativus. Gradus positivus. Gradus comparativus: образуване на сравнителна степен, склонение на прилагателните в сравнителна степен, изразяване на сравнение в изречението. Gradus superlativus: образуване на превъзходна степен, прилагателните в превъзходна степен се скланят по първо и второ склонение, употреба на превъзходна степен в изречението. Неправилни степени за сравнение. Употребата на степени за сравнение, образувани от предлози.

14. ПРЕДЛОЗИ И НАРЕЧИЯ. Употреба на предлозите в медицинската терминология: предлози с Accusativus post, ante, propter, contra, intra, extra, prope, per, trans, ad, infra, circum; предлози с Ablativus cum, in, ex, a, sub, sine; предлози с Genitivus causa, gratia. Най-често срещани предложни конструкции в медицината. Adverbia primitiva, adverbia derivata. Най-често използвани наречия в медицинската терминология.

15. ЧИСЛИТЕЛНИ ИМЕНА. Numeralia cardinalia, Numeralia ordinalia, numeralia distributiva, numeralia adverbialia, adiectiva pronominalia.

16. ЛАТИНСКИ ПРЕДСТАВКИ: a-, ab-, abs- = отделяне, отдалечаване; ad- = приближаване, присъединяване; circum- = положение наоколо, около; co-, col-, con-, com- = свързаност, съвместна дейност; contra- = срещу, против; de = слизване надолу; dis-, dif-, di- движение във всички посоки, раз-; e-, ef-, ex- = движение из нещо, из-; extra- = извън-; in- = във-, отрицание; infra- = положение под нещо; infra- = положение под нещо; intra- = вътре във; ob- = противопоставяне; per- = движение през нещо, засилва дадено значение; prae- = пред нещо; pro- = излизане напред; re- = движение назад; sub-

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 27.06.2016 г.
		Страница 6 от 8

= под нещо, намалява дадено значение, super- = положение над нещо, supra- = положение един над друг; trans- = преместване.

17.ГРЪЦКИ ПРЕДСТАВКИ: a-,an- = липса, отрицание; ana- = движение нагоре, повторение; anti- = против,срещу; аро- = отделяне, произход, прекъсване; cata- = движение надолу; dia- =

движение на всички страни, раз-, през-; dys- = разстройство, нарушаване функциите; ес- = отделяне, из-, от-; есто-,ехо- = навън, вън от; endo-, ен- = вътре,във; ері- = над; meta- =

промяна; para- = положение от две страни, сходство ; peri- = около; pro- = напред, предварително; syn- = заедно, със; hyper- = над, свръх; hupo- = под,по-малко.

18.СУФИКСИ ПРИ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ: Латински суфигси: резултат от действие, действие, качество, отвлечено понятие,умалителни съществителни, nomina agentia, болестно състояние, названия на лекарствата. Гръцки суфигси: възпалителни заболявания, ракови заболявания, отоци, обриви, невъзпалителни заболявания

19.СУФИКСИ ПРИ ПРИЛАГАТЕЛНИ: Суфигси, показващи изобилие. Суфигси, означаващи принадлежност, отношение, свойство. Суфигси, показващи прилика, сходство. Суфигси, показващи вещество, от което е направен предмет. Суфигси, показващи произход. Суфигси, означаващи носещ нещо. Суфигси, показващи способност, възможност за извършване на нещо.

20.STRUCTURA CORPORIS: colores = chromato-, -chromia; viridis = chloro-; flavus = xantho-; ruber = erythro-; coeruleus = cyano-; albus = leuco-; griseus = polio-; niger = melano-; tela, ae f = histo-; cellula, ae f = cyto-; cutis, is f = dermato-, -dermia; cornu, us n = kerato-; pilus, i m = tricho-, -trichia; unguis, is m = onycho-, -onychia; articulatio, onis f = arthro-; tendo, inis m = teno-; cartilago, inis f = chondro-; nervus, i m = neuro-; vena ae f = phlebo-; vas, vasis n = angio-; glandula, ae f = adeno-; caro, carnis f = sarco-.

21.CORPUS: corpus,-oris n = somato-, -somia; caput, itis n = -cephalia; cranium, ii n = cranio-; os, ossis n = osteo-; pectus, oris n = stetho-; thorax, acis m = thoraco-; thorax, acis m = thoraco-; extremitas, atis f = acro-, melo-, -melia; digitus, i m = dactylo-; columna vertebralis = rhachi-; vertebra, ae f = spondylo-; pes,pedis m = podo-; humerus, i m = omo-; genu, us n = gono-; manus, us f = cheiro-, chiro-; musculus, i m = myo-; umbilicus, i m = omphalo- ; abdomen, inis n = laparo- coelio-.

22.CAPUT: facies, ei f = prosopo-; frons, frontis f = metopo-, -metopia; tempora, um n = crotapho-; auris, is f = oto-; auditus, us m = acuso-; membrana tympani = myringo-; tuba auditiva = syringo-; oculus,i m = ophthalmo-; visus, us m = -opia, -opsia, -blepsia; palpebra, ae f = blepharo-; nasus, i m = rhino-; olfactus, us m = -osmia; os,oris n = stomato-; mentum, i n = genio-; maxilla, mandibula = gnatho-.

23.CAVUM CRANII ET CAVUM ORIS: cerebrum, i n = encephalo-; meninges, ium f = meningo-; pia mater = lepto-; dura mater = pachy-; medulla ossea = myelo-; mens, mentis f = phreno-, -noia, -phrenia; labium, ii n = cheilo-, -cheilia; gingiva, ae f = ulo-; dens, dentis m = odonto-, -odontia; uvula, ae f = staphylo-; palatum,i n = urano-; lingua, ae f = glosso-, glotto-; tonsilla, ae f = amygdalo-.

24.CAVUM THORACIS ET ABDOMINIS: pulmo, onis m = pneumo-; bronchus, i m = broncho-; cor, cordis n = cardio-; ren, renis m = nephro-; pelvis renis = pyelo-; hepar, atis n = hepato-; ductus hepaticus = hepatico-; ventriculus, i m = gastro-; lien, lienis m = spleno-; vesica fellea = cholecysto-; vesica urinaria = cysto-; intestinum, i m = entero-; caecum,i m = thyphlo-; rectum, i m = procto-; colon, i n = colo-; omentum, i m = epiplo-; viscera, um n = spla(n)chno-.

25.HUMORES: sanguis, inis m = haem(at)o-, -aemia; bilis, is f = chole; aqua, ae f =

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
		Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Дата: 27.06.2016 г.
		Страница 7 от 8

hydro-; sudor, oris m = hidro-; saliva, ae f = sialo-, ptyalo-; lacrima, ae f = dacryo-; adeps, adipis mf = lipo-; sebum, i m = steato-; pituita, ae f = blenno-; pus, purs n = pyo-; urina, ae f = -uria, uro-.

26.РЕЦЕПТУРА. СТРУКТУРА НА РЕЦЕПТАТА: Общи сведения. Структура на рецептата. Части на рецептата. Употреба на падежите в рецептата. Изразяване на количеството. Използвани съкращения в рецептите:

27.ХИМИЧЕСКА НОМЕНКЛАТУРА: Названия на химическите елементи. Названия на киселините. Названия на оксидите. Названия на солите.

28.ЛЕКАРСТВЕНИ ФОРМИ: Твърди:таблетки ,драже,капсула,саше , гранули,прах, чай. Течни: разтвор, микстура, капка, емулсия, линимент, запарка, отвара. Меки: унгвент, паста, крем, гел, свещичка. Галенови препарати: tinctura, extractum, sirupus, spiritus medicinales, aquae aromaticae, olea medicate

29.ЛЕКАРСТВЕНИ ГРУПИ. НАЧИНИ ЗА ОБРАЗУВАНЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ НАИМЕНОВАНИЯ. Групи според: търсения ефект на препарата, лекувания орган, заболяването, против което е насочен препаратът. Търговски названия според: името на фирмата производител, името на влизащата в състава на препарата дрога, името на съдържащите се в препарата вещества, наименования, образувани от приложната област на препарата, от начина на приложение или форма на препарата, съвпадащо с международното название.

30.ОСНОВИ НА БОТАНИЧЕСКАТА НОМЕНКЛАТУРА. Родови имена, видови имена, авторово име. Суфикси в ботаническата номенклатура: -alis, -aris, aceus, -anus, arius, -atus, -ensis, -ster и др.

ГРЪЦКИ ТЕРМИНОЕЛЕМЕНТИ В РЕЦЕПТУРАТА. Терминоелементи за части на растението или продукти от първичната обработка.

Методи на контрол

Текущ контрол

Студентите получават оценки от 3 задължителни теста при завършване на обучението по разделите “ Съществителни и прилагателни имена по първо и второ склонение” , “ Съществителни имена по трето склонение” и “ Гръцки терминоелементи и съответствия”, „Рецептура“. При средна оценка „мн. добър“ от текущия контрол студентите се освобождават от граматичния тест на изпита.

Краен контрол

изпит

МЯСТО НА ДИСЦИПЛИНАТА В ЦЯЛОСТНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО СПЕЦИАЛНОСТТА – по задължителен план

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ – работа с фармацевтична, анатомична и клинична терминология

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

Основна литература:

Латински език и фармацевтична терминология, Явора Опрова, Тамара Петринска, Сиела, София 2012.

LINGUA PHARMACEUTICA, Ръководство по фармацевтична терминология, автори Ирен Кръстева и Петя Стоянова, София 1995 и сл.

LINGUA PHARMACEUTICA, Учебна тетрадка, автори Ирен Кръстева и Петя Стоянова, София 1999 и сл.

	ФОРМУЛЯР		Индекс: Фо 04.01.01-02
			Издание: П
	УЧЕБНА ПРОГРАМА		Дата: 27.06.2016 г.
			Страница 8 от 8

Препоръчителни речници:

1. Название на лечебните растения, под редакцията на доц. Л. Димитрова, София 1987 и сл.
2. “Terminologia medica polyglotta”, prof. Georgi Arnaudov, Sofia 1975 и сл.

АВТОРИ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Ст. пр. Милко Цветанов

Ст. пр. Сашка Митева